

RAPPORT

Natuurtoets Emmen-West, Aansluiting N34-N391

In kader van de Wet natuurbescherming

Klant: Provincie Drenthe

Referentie: WATBE1656R001F1.0

Versie: 1.0/Finale versie

Datum: 13 november 2017



HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE Groningen
Netherlands
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets Emmen-West, Aansluiting N34-N391

Ondertitel: In kader van de Wet natuurbescherming
Referentie: WATBE1656R001F1.0
Versie: 1.0/Finale versie
Datum: 13 november 2017
Projectnaam: Emmen-West
Projectnummer: BE1656
Auteur(s): Erik Rosendaal

Opgesteld door: Erik Rosendaal

Gecontroleerd door: Carolien van der Ziel

Datum/Initialen: CVDZ 13 nov 2017

Goedgekeurd door:

Datum/Initialen:

Classificatie

Projectgerelateerd



Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doelstelling en scope onderzoek	1
1.3	Leeswijzer	1
2	Plangebied en voorgenomen ingreep	2
2.1	Plangebied en beoogde ontwikkeling	2
2.2	Werkzaamheden	5
3	Juridisch kader	6
3.1	Wet natuurbescherming	6
3.2	Soortenbescherming	6
3.3	Bescherming van de natuurgebieden in de Wet natuurbescherming	7
3.3.1	Natura 2000	7
3.3.2	Programma aanpak stikstof	8
3.3.3	Natuurnetwerk Nederland	9
3.4	Houtopstanden	9
4	Natuurtoets - Soortenbescherming	11
4.1	Gevolgde werkwijze	11
4.2	Vaatplanten	11
4.3	Grondgebonden zoogdieren	12
4.4	Vleermuizen	14
4.5	Amfibieën	16
4.6	Reptielen	16
4.7	Vissen	17
4.8	Vogels	17
4.9	Ongewervelden	18
4.10	Conclusie en mitigatie	19
4.11	Vervolgonderzoeken	21
4.11.1	Grondgebonden Zoogdieren	21
4.11.2	Vleermuizen	21
4.11.3	Jaarrond beschermde nesten	22
5	Beoordeling Natuurnetwerk Nederland (NNN)	23
5.1	Algemeen	23
5.2	Ligging van het plangebied t.o.v. NNN	23
5.3	Effectbeoordeling	24

5.4	Conclusie en vervolgstappen	24
6	Bronvermelding	26
	Bijlage 1. Beoogde ontwikkeling Aansluiting N34/N391	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De provincie Drenthe is voornemens om de N34 veiliger te maken en de doorstroming te verbeteren. Eén van de projecten die hieraan bijdraagt is de verdubbeling van de N34 tussen Coevorden en Emmen (afslag N381, Emmen-Drachten). Daarnaast wordt ter plaatse van Emmen-West, het knooppunt N34 - N391 heringericht. Omdat het project mogelijke effecten kan hebben op aanwezige natuurwaarden, wordt een natuurtoets in kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd

1.2 Doelstelling en scope onderzoek

Het doel van deze rapportage is het in kaart brengen van mogelijke effecten op beschermde soorten, die in (de nabijheid van) het plangebied voorkomen. Voor toetsing aan de Wet natuurbescherming wordt een natuurtoets uitgevoerd. Hierbij worden de risico's met betrekking tot beschermde soorten in kaart gebracht. De natuurtoets betreft geen gerichte volledige inventarisatie van soorten; het brengt in de eerste plaats in beeld welke soorten te verwachten zijn op basis van habitatgeschiktheid. Dit wordt gedaan op basis van een bureaustudie en een veldbezoek. Voor de verbreding van de N34, tracé Emmen West Frieslandroute, is eerder een quickscan in kader van de Flora en Faunawet opgesteld (van Drunen, 2016). Deze quickscan voldoet niet meer aan de huidige vigerende wet- en regelgeving en wordt in deze rapportage geactualiseerd op basis van een bureaustudie.

Het plangebied ligt ver buiten de grenzen van Natura 2000-gebieden. In een eerder stadium is door Goudappel Coffeng een AERIUS-berekening uitgevoerd om de stikstofdepositie te bepalen (Kingma en Keizer, 2016). Overige effecten op Natura 2000-gebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten. Natura 2000 wordt in deze rapportage verder buiten beschouwing gelaten. Wel wordt gekeken naar de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN). Dit is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Voorheen werd dit netwerk de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd.

Het rapport geeft zicht op de noodzakelijke stappen en/of vervolgonderzoeken die nodig zijn en hoe dit aangepakt kan worden.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt het plangebied en de voorgenomen ingreep. In hoofdstuk 3 wordt het juridisch kader uitgebreid behandeld. Hoofdstuk 4 bevat de natuurtoetsing ten aanzien van de beschermde soorten. In hoofdstuk 5 worden de mogelijke effecten en vervolgstappen beschreven ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland.

2 Plangebied en voorgenomen ingreep

2.1 Plangebied en beoogde ontwikkeling

Kruispunt N34 – N391

Het plangebied betreft het knooppunt N34 - N391 bij Emmen West tussen hmp 59,3 – 60,0 zie Figuur 2-1. Het knooppunt bestaat uit de op- en afritten van de N34. Daarnaast loopt de N391 door het plangebied. Het plangebied grenst deels aan geïsoleerde bosjes en agrarische gronden. De geïsoleerde bosjes bestaan voornamelijk uit zomereik. In het westen van het plangebied ligt het Noordbargerbos dat uit naald- en loofbomen bestaat. Het Noordbargerbos maakt deel uit van het NNN.



Figuur 2-1 Knooppunt N34 - N391; globale plangebied rode kader en ecologische aandachtsgebieden blauwe kader (bron Globespotter 2017).

Bij de aanpak van het knooppunt wordt het wegprofiel verbreed naar een tweebaans-stroomweg. Het bestaande viaduct Klinkmolen aan de noordwestkant van het plangebied, wordt gerevitaliseerd en een nieuw viaduct Klinkmolen II wordt gerealiseerd. Daarnaast worden er ter hoogte van de Ermerweg een fly-over en een nieuw viaduct gemaakt in de toe- en afritten van en naar de N34 - N391 (Rondweg Emmen). Figuur 2-2 geeft een indruk van de beoogde ontwikkeling. Deze figuur is i.v.m. met de leesbaarheid in het groot toegevoegd als bijlage 2.



Figuur 2-2 Beoogde inrichting van het nieuwe knooppunt N34-N391

Hieronder volgt een beschrijving van de ecologische aandachtsgebieden zoals weergegeven in Figuur 2-1.

1. *Bosperceel-noordwest afrit hmp 59,8 – 59-9*

Het betreft een geïsoleerd bosperceel ten westen van de afrit. Het bosje bestaat uit voornamelijk jonge zomereik, berk en populier. Het bosje ligt grotendeels buiten het plangebied. Naar het noorden toe zijn bosschages aanwezig met o.a. hazelaar en sleedoorn. Deze bosschages vallen wel binnen het plangebied en liggen ter hoogte van het nieuwe viaduct Klinkmolen.

2. *Bosje-noordwest afrit hmp 59,8 – 59-9*

Het betreft een geïsoleerd bosje bestaande uit voornamelijk jonge zomereik. Daarnaast zijn ook berk en abeel aanwezig. Het bosje wordt omsloten door de N34 en bijbehorende afritten. Het talud van het nieuwe viaduct Klinkmolen pakt de rand mee van het bos.

3. *Bosje-noordoost afrit hmp 59,8 – 59-9*

Het betreft een geïsoleerd bosje bestaande uit voornamelijk jonge zomereik. Daarnaast is ook hazelaar en populier aanwezig. Het bosje wordt omsloten door N34 en bijbehorende afritten. Het bosje valt net buiten de werkzaamheden.

4. *Bosje-zuidwest afrit hmp 59,6 – 59,7*

Het betreft een geïsoleerd bosje bestaande uit voornamelijk jonge zomereik. Het bosje wordt omsloten door N34 en bijbehorende afritten. Wellicht dat aan de randen bomen moeten verdwijnen i.v.m. met de vrijwaringszone van de afrit en N34.

5. *Bosje-zuidwest afrit hmp 59,6 – 59,7*

Het betreft een geïsoleerd bosje bestaande uit voornamelijk jonge zomereik en grotere essen. Het noordelijke deel bevat een rij met zes dikke eiken. Deze vallen nu net buiten het plangebied. Het bosje wordt omsloten door N34 en bijbehorende afritten. De nieuwe fly-over komt door het midden van het bosperceel te liggen.

6. *Bosperceel grenzend aan Zandzoom-Slenerstroom hmp 59,6*

Het bos grenst ten oosten aan de Zandstroom en ten zuiden aan de watergang 'Slenerstroom'. Het bos bestaat voornamelijk uit vrij jonge zomereiken. Er zijn echter ook oudere eiken aanwezig die een rij vormen door het bos. De ondergroei bestaat uit braam en brandnetel. Aan de oostkant van het bos zijn naaldbomen aanwezig. Ten oosten van bos ligt een maisakker. De nieuwe afslag naar de rondweg Emmen loopt deels door het bosperceel

7. *Noorbargerbos grenzend aan rondweg Emmen*

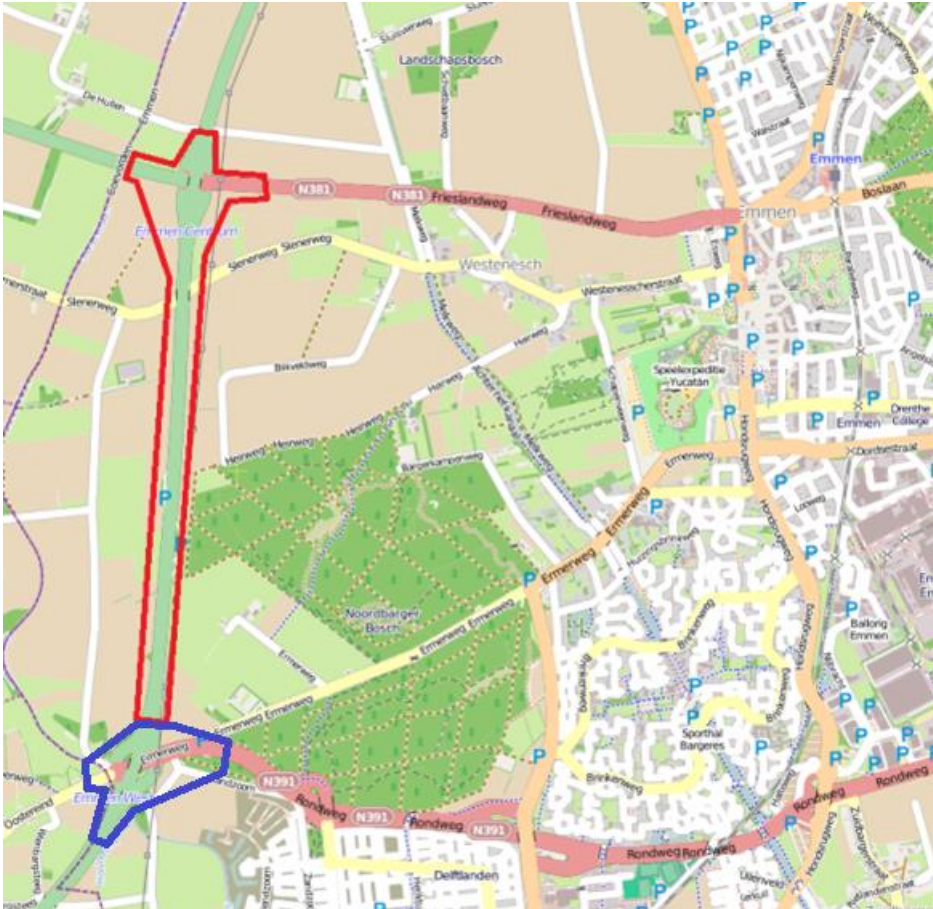
Het Noorbargerbos grenst ten noorden aan de rondweg Emmen (N391). Ten zuiden grenst het bos aan de Zandzoom. Het bos wordt beheerd door Staatsbosbeheer en maakt onderdeel uit van boswachterij Emmen. Het deel dat binnen het plangebied valt bestaat voornamelijk uit beuken. Daarnaast is ook zomereik aanwezig en naaldbomen zoals lariks. De nieuwe afslag naar de rondweg Emmen loopt dwars door het bosperceel

8. *Carpoolplaats*

Aan de rondweg Emmen bevindt zich een carpoolplaats. Ten noorden van deze carpoolplaats ligt agrarisch grasland. De scheiding wordt gevormd door oudere eiken. Ten zuiden van de carpoolplaats staat een bomenrij met beuken.

Tracé Emmen West Frieslandroute

Het gaat hierbij om het tracé waarvoor eerder een quickscan is opgesteld in kader van de Flora- en Faunawet. Het betreft de N34 tussen de kruising met de N391 (Emmen West) en de kruising met de N381 (Frieslandroute), hmp 60,0 - 63,1 zie Figuur 2-3. De bestaande weg loopt door agrarisch gebied en bestaat uit twee rijbanen. Langs het gehele tracé zijn intensief beheerde ontwateringsloten aanwezig met vrij steile oevers. De provincie is voornemens om het aantal rijstroken te verdubbelen. Hiervoor worden enkele bermloten verplaatst en de berm wordt verlegd.



Figuur 2-3 Tracé Emmen West - Frieslandroute, plangebied is rode kader. Blauwe kader is het knooppunt N34-N391 (bron: Globespotter. 2017)

2.2 Werkzaamheden

De werkzaamheden bestaan globaal uit:

- Bomenkap
- Verwijderen bosschages en vegetatie
- Dempen/verleggen van sloten
- Grondverzet
- Asfalteringswerkzaamheden
- Inzet groot materieel voor de aanleg van infrastructuur.

De planning van de werkzaamheden is nog niet bekend.

3 Juridisch kader

3.1 Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden en heeft drie natuurwetten samengevoegd (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet). Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit.

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. De minister van EZ is alleen in specifieke gevallen bevoegd gezag (art 1.3 lid 5). Voor de afstemming ten aanzien van de toetsing aan het NNN is de provincie tevens bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een viertal hoofdstukken welke relevant zijn voor dit project. De relevante hoofdstukken van de Wnb worden in de volgende paragrafen toegelicht. Verder wordt er een korte toelichting gegeven op de toetsing aan het Nationaal Natuurnetwerk (NNN).

Onderstaand wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

1. Soortbescherming
2. Bescherming van natuurgebieden
3. Natuurnetwerk Nederland
4. Houtopstanden

3.2 Soortenbescherming

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming behandelt de bescherming van soorten. In dit hoofdstuk staat onder meer aangegeven hoe vrijstelling kan worden verkregen voor ruimtelijke ingrepen. In de wet zijn 160 soorten opgenomen die beschermd zijn in het kader van de Wnb.

Er wordt onderscheid gemaakt in internationaal beschermde soorten (Vogelrichtlijn art 3.1 en habitatrichtlijn in art 3.5) en nationaal beschermde soorten, ook wel overige soorten genoemd (art 3.10).

Voor internationaal beschermde soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Deze soorten vallen onder het strengste beschermingsregime, zie ook tabel 2.1 (eerste 2 kolommen).

Nationaal beschermde soorten genieten een minder strenge bescherming. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat voorwaardelijke opzettelijke verstoring van nationaal beschermde soorten niet meer verboden is. Voor nationaal beschermde soorten - ook wel: andere soorten - gelden de verbodsbepalingen op grond van art. 3.10 van de Wnb zoals vermeld in tabel 2.1 (laatste kolom).

Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, tenzij een provincie door middel van een zogenoemde provinciale vrijstelling deze soorten vrijstelt van deze ontheffingsplicht. Deze vrijstelling kan alleen gelden voor soorten uit artikel 3.10 (nationaal beschermde soorten). Wanneer geen vrijstelling geldt, zal gebruik gemaakt moeten worden van een ontheffing. In deze rapportage maken we gebruik van de lijsten met provinciale vrijstellingen voor algemeen beschermde soorten.

Tabel 3-1: Soortenbescherming: overzicht verbodsartikelen Wnb voor flora en fauna

Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Vogelrichtlijn artikel 3.1	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Habitatrichtlijn artikel 3.5	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Andere soorten artikel 3.10
Art. 3.1.1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.	Art. 3.5.1 Het is verboden in het wild levende dieren HR IV soorten (Verdrag Bern en Bonn) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10.1.a Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden in het wild levende dieren, genoemd in de bijlage A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
Art. 3.1.2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5.4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10.1.b Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1.3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5.3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Nvt.
Art. 3.1.4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. Art. 3.1.5 Het verbod onder 3.1.4 geldt niet als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5.2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.	Nvt.
Nvt.	Art. 3.5.5 Het is verboden planten HR (en Verdrag van Bern) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art. 3.10.1.c. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden vaatplanten genoemd in de bijlage B in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Art. 3.3 Ontheffing voorwaarden conform belangen VR	Art. 3.8 Ontheffing voorwaarden conform belangen HR	Art. 3.11 vrijstelling/ ontheffing op basis van diverse belangen

3.3 Bescherming van de natuurgebieden in de Wet natuurbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies vertaald in een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om:

- de landelijke staat van instandhouding van gebieden en soorten te realiseren (mede door middel van Natura 2000 en PAS (Programma Aanpak Stikstof)
- instandhouding van Natuurnetwerk Nederland op eigen grondgebied te waarborgen
- beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden
- landschap en cultuurhistorie zijn ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk Natura 2000 via de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland (NNN) via planologische bescherming. Hieronder worden beiden beknopt toegelicht.

3.3.1 Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld) te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In aanwijzingsbesluiten is door het Ministerie van Economische Zaken de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken.

Let wel, niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer ingrepen buiten de grenzen van een Natura 2000-gebied leiden tot effecten op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen binnen de grenzen van bedoeld gebied. In het kader van de Wnb moet dus ook voor ingrepen buiten Natura 2000-gebieden nagegaan worden of sprake kan zijn van effecten op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

3.3.2 Programma aanpak stikstof

Per 1 juli 2015 is de Natuurbeschermingswet aangepast waarbij het Programma aanpak stikstof (hierna PAS) in werking is getreden. Het PAS wordt in de Wnb opgenomen. Het PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken. Met de inwerkingtreding van het PAS treedt er een wijziging op in de beoordeling van vergunningaanvragen onder de Nb-wet, die vanaf 1 januari 2017 in de Wnb is opgenomen.

In het PAS zijn 117 Natura 2000-gebieden opgenomen waarvan de habitattypen en/of leefgebieden van soorten stikstofgevoelig zijn. In de overige Natura 2000-gebieden is op dit moment geen sprake van een stikstofprobleem.

Per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied is een herstelstrategie en passende beoordeling opgesteld waarmee onderbouwd is in hoeverre er ontwikkelruimte voor stikstof beschikbaar is. De ontwikkelruimte is verdeeld over vier componenten:

- a) Autonome groei: stikstofruimte verbonden aan algemene autonome ontwikkeling voor wonen en verkeer (zonder vergunning);
- b) Stikstofruimte voor prioritaire projecten van nationaal belang: voorbeelden zijn MIRT projecten waaronder PHS Alkmaar-Amsterdam, defensie, luchthavenbesluiten et cetera. De grenswaarde is 1,00 mol N/ha/j¹. (onder de grenswaarde volstaat melding; boven de grenswaarde vergunningplicht).
- c) Stikstofruimte voor projecten onder de grenswaarde² waarvoor een melding volstaat:

¹ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

- grenswaarde 1,00 mol N/ha/j;
 - bij benutting van 95% wordt grenswaarde van 1,00 mol N/ha/j verlaagd³ naar 0,05 mol N/ha/j en is hetgeen onder d) van toepassing;
 - bij een bijdrage onder de 0,05 mol N/ha/j is geen melding nodig;
- d) Vrije ontwikkelruimte voor projecten > 1 mol N/ha/j (vergunningplicht); hiervoor is de ruimte beperkt, de verdeling van de ruimte is afhankelijk van provinciale regels maar in principe geldt: wie het eerst komt wie het eerst maalt.



Het PAS geldt voor een periode van 6 jaar (2015-2021). Hierbij wordt de beschikbare depositieruimte doorgaans in twee tijdvakken van elk 3 jaar uitgegeven. De provincie en ministerie van Economische Zaken (hierna EZ) hebben als bevoegd gezag de mogelijkheid om de verdeling over de 6 jaren anders in te vullen.

3.3.3 Natuurnetwerk Nederland

De provincie Drenthe zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden gelegen buiten het NNN aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”.

In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen, geldt een compensatieplicht.

3.4 Houtopstanden

In hoofdstuk 4 van de Wnb wordt de bescherming van houtopstanden beschreven. Houtopstanden die groter zijn dan 10 are, en met een kroonsluiting van meer dan 30%, en rijbeplantingen die uit meer dan 20 bomen bestaan vallen onder dit hoofdstuk. Er zijn diverse uitzonderingen voor onder andere kerstdennen,

² Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

³ De verlaging geldt alleen voor projecten binnen dit segment en niet voor prioritaire projecten.

wegbeplantingen en beplantingen van één rij langs landbouwwegen, voor zover die bestaan uit populieren of wilgen, uitgezonderd knotwilgen. Daarnaast bestaat de verplichting om de gekapte opstand binnen drie jaar te herplanten. In bijzondere gevallen kan de herplant op een ander perceel plaatsvinden of kan een ontheffing van de herplantplicht worden aangevraagd. Vernietiging van bosoppervlak dient 1 op 1 gecompenseerd te worden.

4 Natuurtoets - Soortenbescherming

4.1 Gevolgde werkwijze

Het voorkomen van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna NDFF). Er zijn gegevens opgevraagd voor het gehele plangebied van de afgelopen 10 jaar. Ook is gekeken naar oudere gegevens, omdat de nieuw beschermde soorten onder de Wnb niet altijd goed zijn geïnventariseerd. Daarnaast heeft er op 27 oktober 2017 een veldbezoek bij het knooppunt N34 – N391 plaatsgevonden door een erkend ecoloog werkzaam bij Royal HaskoningDHV. De omstandigheden waren zonnig bij een temperatuur van circa 11 graden Celsius.

4.2 Vaatplanten

Voorkomen

De NDFF bevat oude waarnemingen van **korensla**. Er zijn geen recente waarnemingen van beschermde vaatplanten. Korensla is een plant van wintergraanakkers op kalk- en leemarme zandgrond. De soort is kenmerkend voor oude bouwgronden op zand en in Nederland vrijwel geheel aan akkers gebonden. Korensla is gebonden aan langdurige roggebouw op een perceel, veelvuldige vruchtwisseling verdraagt de soort niet. Het gebruik van kunstmest heeft een sterk negatief effect op de soort. Hierdoor is de soort op de meeste plekken in Nederland verdwenen (Ministerie LNV, 2010). Ook binnen het plangebied komt de Korensla niet meer voor en is de biotoop ongeschikt.

Tijdens het veldbezoek zijn alleen algemene soorten aangetroffen. Dit was ook te verwachten omdat het veldbezoek buiten de bloeiperiode is uitgevoerd. De ondergroei van een aantal bospercelen bestond uit braam en brandnetel. Deze soorten duiden op een voedselrijke bodem. De vegetatie met deze soorten is te typeren als voedsel rijke ruigte en struweel. De intensief beheerde bermen bestaan o.a. uit algemene grassoorten, paardenbloem, zilverschoon en smalle weegbree. De agrarische percelen zijn in gebruik als intensief grasland of er wordt maïs verbouwd.

Veel beschermde vaatplanten zijn kalkminnend en afhankelijk van open standplaatsen. Daarnaast is een aantal beschermde vaatplantensoorten gebonden aan specifieke, veelal vochtige en min of meer voedselarme milieus. Het veldbezoek heeft uitgewezen dat dergelijk habitat niet binnen het plangebied aanwezig is. Conclusie is dan ook dat beschermde vaatplanten niet voorkomen in of nabij het plangebied omdat geschikt habitat ontbreekt.

Effectbeoordeling

Gezien het feit dat beschermde vaatplanten afwezig zijn, zijn negatieve effecten op beschermde vaatplanten op voorhand uit te sluiten. Verbodsovertredingen uit de Wnb t.a.v. vaatplanten zijn uitgesloten.

Buiten het plangebied langs agrarische bermsloten komen mogelijk wel brede orchis en rietorchis voor die beschermd waren onder de flora en faunawet. In de eerder opgestelde quickscan door Tauw (van Drunen, 2016) is opgenomen dat bij grondverzet nabij agrarische bermsloten nader onderzoek moet worden uitgevoerd naar deze orchideeën. Dit is niet meer verplicht aangezien voor deze soorten alleen nog de zorgplicht van toepassing is. Bij grondverzet in/bij agrarische bermsloten wordt aanbevolen de groeiplaatsen van de orchideeën zoveel mogelijk te ontzien.

4.3 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen

In de omgeving van het plangebied zijn op basis van de NDFF waarnemingen bekend van verschillende grondgebonden zoogdieren.

Beschermingsregime andere soorten met vrijstelling

Tijdens het veldbezoek is een haas waargenomen en is een doodgereden ree gevonden in de middenberm van de rondweg Emmen. Voor algemene soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Provinciale Omgevingsverordening Drenthe'. Voor de soorten die onder deze verordening vallen is slechts de algemene zorgplicht van toepassing, zie Tabel 4-1. Uitgezonderd van de woelrat is het plangebied voor vrijwel al deze grondgebonden zoogdieren geschikt.

Tabel 4-1 Zoogdieren met een algemene vrijstelling binnen de provincie Drenthe.

Zoogdiersoort	
Aardmuis	Konijn
Bosmuis	Ondergrondse woelmuis
Bunzing	Ree
Dwergmuis	Rosse Woelmuis
Dwergspitsmuis	Tweekleurige bosspitsmuis
Egel	Veldmuis
Gewone bosspitsmuis	Vos
Haas	Woelrat
Hermelijn	Wezel
Huisspitsmuis	

Beschermingsregime andere soorten zonder vrijstelling

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van veldspitsmuis, grote bosmuis, boommarter, steenmarter, eekhoorn en das. Voor deze soorten geldt géén vrijstelling.

De **veldspitsmuis** is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. Hij komt voor in overgangsvegetaties, lintvormige landschapselementen, opgaande kruidenvegetaties en overhoekjes (www.zoogdiervereniging.nl; 2017a). Geschikt biotoop voor de veldspitsmuis komt binnen het plangebied niet voor. Het voorkomen van de veldspitsmuis binnen het gehele plangebied is uitgesloten.

De **grote bosmuis** maakt sinds 2005 een opmars vanuit het Duitse grensgebied richting het westen (Bekker, D., 2015). De soort komt voor in het uiterste oosten van het land tussen Groningen en Winterswijk. Het leefgebied bestaat uit bosranden met weinig ondergroei, niet te nat rietland, parken, braakliggend land, duinen, heide en tuinen. De grote bosmuis heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei (www.zoogdiervereniging.nl; 2017b). Het voorkomen van de grote bosmuis is binnen andachtsgebied 6 en 7 niet uit te sluiten. Het overige plangebied is ongeschikt.

Bij de rondweg Emmen ten westen van de carpoolplaats is in 2013 een **boommarter** doodgereden. De soort komt dus voor in en nabij de omgeving van het plangebied. De boommarter leeft bij voorkeur in

bossen. Boommarters maken meestal niet zelf een hol maar passen een bestaand nest van bijvoorbeeld een specht aan. Tijdens het veldbezoek zijn geen hollen aangetroffen in de ecologische aandachtsgebieden 1 t/m 5 en 8 die geschikt zijn voor boommarter. In de aandachtsgebieden 6 en 7 zijn wel holtes en spechtengaten aangetroffen, zie Figuur 4-1. Het voorkomen van de boommarter is in deze gebieden niet uit te sluiten.



Figuur 4-1 Holte mogelijk geschikt voor vleermuizen, eekhoorn en boommarter

Bij de rondweg Emmen ten oosten van de carpoolplaats is in het Noordbargerbos twee maal een **steenmarter** dood gevonden. De soort komt dus voor in en nabij de omgeving van het plangebied. De verblijfplaatsen van de soort bestaan uit gebouwen en schuren. Binnen het plangebied zijn deze niet aanwezig.

Ook komt de **eekhoorn** voor binnen het plangebied. Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. De aandachtsgebieden 1, 6 en 7 dienen als leefgebied voor de eekhoorn. De overige gebieden zijn minder geschikt vanwege de geïsoleerde ligging. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten aangetroffen van eekhoorns. De hollen die geschikt zijn voor boommarter kunnen echter ook dienen als nest voor eekhoorn.

Tot slot zijn waarnemingen bekend van **das** in en nabij de omgeving van het plangebied. Buiten het plangebied ten westen van aandachtsgebied 1 is een das in 2017 op camera vastgelegd. Daarnaast was er in 2005 een verkeerslachtoffer bij de N34 en is een dood exemplaar gevonden in de omgeving van de Ermerweg (2014). Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen dassenburchten aangetroffen. Het plangebied dient als foerageergebied.

Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten

Zwaardere beschermde grondgebonden zoogdieren worden op basis van de verspreidingsgegevens en het veldbezoek niet verwacht. Voor een soort als de bever of otter is het plangebied ongeschikt.

Effectbeoordeling

Hieronder volgt een beschrijving van de mogelijke effecten op beschermde soorten die voor kunnen komen binnen het plangebied.

Grote bosmuis

Het voorkomen van grote bosmuis is in aandachtsgebieden 6 en 7 op voorhand niet uit te sluiten. Bij het kappen van bomen en verwijderen van struweel is het doden van exemplaren of het vernietigen van voortplantingsplaatsen/rustplaatsen niet uitgesloten. Verbodsovertredingen uit de Wnb zijn niet uitgesloten voor de grote bosmuis.

Boommarter

Bij het kappen van bomen in aandachtsgebieden 6 en 7 kunnen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen worden vernietigd of beschadigd. Indien dit in de gevoelige periode van de soort gebeurt, kunnen ook individuen worden gedood. Verbodsovertredingen uit de Wnb zijn niet uitgesloten voor de boommarter.

Steenmarter

Binnen het plangebied zijn geen gebouwen of schuren die kunnen dienen als vaste voortplantingsplaats of rustplaats voor de steenmarter. Tijdens de herinrichting van het knooppunt vindt hoogstens verstoring plaats en er is voldoende leefgebied om naar uit te wijken. Verbodsovertredingen uit de Wnb zijn uitgesloten voor de steenmarter.

Eekhoorn

Tijdens het veldbezoek zijn binnen plangebied geen nesten waargenomen van eekhoorn. Dit was ten tijde van het veldbezoek ook lastig omdat de bomen nog in het blad zaten. De holtes in aandachtsgebieden 6 en 7 zijn mogelijk wel geschikt als vaste voortplantingsplaats of rustplaats. Tijdens het kappen van bomen kunnen deze rustplaatsen/voortplantingsplaatsen verloren gaan of kunnen individuen worden gedood. Verbodsovertredingen uit de Wnb zijn op voorhand niet uitgesloten voor de eekhoorn in de aandachtsgebieden 6 en 7.

Das

Tijdens het veldbezoek zijn binnen plangebied geen burchten waargenomen van de das die dienen als vaste voortplantingsplaats of rustplaats, het gebied wordt alleen als foerageergebied gebruikt. Tijdens de herinrichting van het knooppunt vindt hoogstens verstoring plaats en er is voldoende leefgebied om naar uit te wijken voor de das. Verbodsovertredingen uit de Wnb zijn uitgesloten voor de das.

*Samenvattend is uit de effectbeoordeling gebleken dat voor **grote bosmuis**, **boommarter** en **eekhoorn** verbodsovertredingen uit de Wnb niet zijn uitgesloten in de ecologische aandachtsgebieden 6 en 7 bij het knooppunt N34-N391. Voor de overige delen van het plangebied zijn verbodsovertredingen uitgesloten.*

4.4 Vleermuizen

Voorkomen

Op basis van de NDFF zijn binnen of in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en watervleermuis. Daarnaast kunnen ook ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis voorkomen. Vleermuizen jagen tussen de bomen op insecten, ze gebruiken de bosranden als trekroute en hebben verblijfplaatsen in holle bomen en achter loshangende boomschors.

Tijdens het veldbezoek zijn de bomen gecontroleerd op geschikte holten en kieren. Er zijn in de aandachtsgebieden 5 t/m 8 holten, scheuren en spleten in de bomen aangetroffen die als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen, zie Figuur 4-1, Figuur 4-2 en Figuur 4-3. In de overige ecologische aandachtsgebieden zijn geen holten en kieren aangetroffen.

De aanwezige bosschages en bomen(rijen) binnen het gehele plangebied kunnen wel dienen als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen.



Figuur 4-2 Scheur die geschikt is als invliegopening voor vleermuizen bij aandachtsgebied 7 – Noordbargerbos.



Figuur 4-3 Een spechtengat dat geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen bij aandachtsgebied 6.

Effectbeoordeling

Door het kappen van bomen en verwijderen van struweel kan foerageergebied verloren gaan van vleermuizen. Daarnaast kunnen vliegroutes van vleermuizen worden onderbroken. In de nabije omgeving zijn echter voldoende alternatieve foerageerlocaties aanwezig. Ook zijn voldoende lijnvormige elementen aanwezig waardoor geen verlies van vliegroutes zal optreden.

Door het kappen van bomen in de aandachtsgebieden 6 t/m 8 kunnen echter wel rustplaatsen of voortplantingsplaatsen van vleermuizen worden vernield.

Daarnaast kunnen vleermuizen worden verstoord door het inzetten van kunstmatig licht tijdens de werkzaamheden.

Uit de effectbeoordeling blijkt dat verbodsovertredingen uit de Wnb t.a.v. vleermuizen niet zijn uitgesloten bij het knooppunt N34-N391. Voor het Tracé Emmen West – Frieslandroute blijven onderstaande conclusies uit het rapport van Tauw (van Drunen, 2016) gehandhaafd:

- *Aanvullend onderzoek naar vleermuizen indien er bomen worden gekapt bij:*
 - a) *Bosje hmp 60.4*
 - b) *Watergang hmp 62*
 - c) *Kruising N34 – Slenerweg*
 - d) *Kruising N34 – N381*
- *Voorkomen van verstoring door verlichting. Uitstralende verlichting voorkomen in zowel de aanlegfase als de beoogde situatie. Vooral van belang bij de kruising met de Slenerweg en de watergang die de N34 kruist bij hmp 62.*

4.5 Amfibieën

Voorkomen

De NDFF bevat waarnemingen van bruine kikker en gewone pad binnen en in de omgeving van het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen. Slootjes kunnen geschikt zijn als voortplantingswater voor deze amfibieën. Veel van de afwateringsloten/bermsloten zijn echter niet permanent watervoerend. De ruigte en bosschages kunnen dienen als overwinteringsgebied.

Voor soorten als de bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en bastaardkikker geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Provinciale Omgevingsverordening Drenthe'.

Voor strenger beschermde amfibieën is het plangebied ongeschikt. Schone en voedselarme vennen en poelen ontbreken binnen het plangebied.

Effectbeoordeling

De aanwezigheid van strenger beschermde amfibieën in het plangebied is uit te sluiten. Op basis hiervan zijn overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb t.a.v. amfibieën uitgesloten.

4.6 Reptielen

Voorkomen

De NDFF bevat geen waarnemingen van beschermde reptielen binnen het plangebied. Het leefgebied van reptielen bestaat over het algemeen uit ijle vegetatie. Die vegetatie moet voldoende schuilmogelijkheden bieden. Daarnaast moet de plek snel opwarmen en voldoende open zijn om te kunnen zonnen. Vooral heide voldoet vaak aan deze voorwaarden. Ideale leefgebieden zijn overgangen tussen bossen en heide, structuurrijke vegetaties zoals oude heide, maar ook vervallen overgroeide steenstapels en muurtjes. Geschikt leefgebied voor reptielen is niet aanwezig binnen het plangebied. Het voorkomen van beschermde reptielen is uit te sluiten.

Effectbeoordeling

Reptielen komen niet voor binnen het plangebied. Overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb t.a.v. reptielen zijn uitgesloten.

4.7 Vissen

Voorkomen

De NDFF bevat geen waarnemingen van beschermde vissen binnen en in de omgeving het plangebied. Bovendien zijn de aanwezige watergangen ongeschikt als leefgebied voor beschermde vissoorten zoals grote modderkruiper en kwabaal. Het voorkomen van (beschermde) vissen in het gehele plangebied is dan ook uit te sluiten.

Effectbeoordeling

Beschermde vissen komen binnen het plangebied niet voor. Overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming t.a.v. vissen zijn uitgesloten.

Binnen het plangebied komt mogelijk wel de kleine modderkruiper voor die beschermd was onder de flora en faunawet. In de eerder opgestelde quickscan door Tauw (van Drunen, 2016) is opgenomen dat bij het dempen van sloten nader onderzoek moet worden uitgevoerd naar de kleine modderkruiper. Dit is niet meer verplicht aangezien voor deze soort alleen nog de zorgplicht van toepassing is. Bij het dempen van een watergang wordt aanbevolen om het water één richting uit te drijven naar een naastliggende sloot, zodat aanwezige vissen en amfibieën kunnen ontsnappen. Indien dit niet mogelijk is worden vissen en amfibieën weggevangen en elders uitgezet.

4.8 Vogels

Voorkomen

Tijdens het veldbezoek zijn verschillende vogelsoorten waargenomen waaronder sperwer, buizerd, zwarte kraai, gaai en diverse kleine zangvogels. De aanwezige bomen en bosschages zijn geschikt als broedlocatie voor algemene broedvogels.

Daarnaast is het plangebied geïnspecteerd op het voorkomen van jaarrond beschermde nesten. In het aanwezige groen van de aandachtsgebieden 1 t/m 5 en 8 zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Deze bosjes waren goed te inspecteren tijdens het veldbezoek.

De ecologische aandachtsgebieden 6 en 7 kunnen echter wel als broedgebied dienen voor sperwer, havik, buizerd en wespandief waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Voor soorten als ransuil en boomvalk lijkt het bos van gebied 6 en 7 iets minder geschikt maar deze soorten kunnen ook niet geheel worden uitgesloten. In aandachtsgebied 7 werd een oude handpen gevonden van een sperwer zie Figuur 4-4. Een sperwer laat zijn veren meestal dicht bij het nest vallen.



Figuur 4-4 Oude handpen van een sperwer.

Overige soorten met jaarrond beschermde nesten worden niet verwacht. Een roekenkolonie is goed te herkennen in het veld, maar is tijdens het veldbezoek niet waargenomen. De huismus, gierzwaluw en kerkuil zijn gebonden aan gebouwen. Ook de ooievaar broedt bij voorkeur op menselijke bouwsels. De steenuil komt voor in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap en broedt daar in knotwilgen en speciale nestkasten.

Effectbeoordeling

Door het kappen van bomen kunnen jaarrond beschermde nesten worden vernield en beschadigd. Verbodsovertredingen uit de Wnb zijn voor soorten met een jaarrond beschermd nest niet op voorhand uit te sluiten in de aandachtsgebieden 6 en 7.

Indien grondverzet, kappen van bomen en verwijderen van groen binnen de broedtijd worden uitgevoerd zijn effecten op broedende vogels niet uit te sluiten.

*Samenvattend is uit de effectbeoordeling gebleken dat voor **broedvogels en jaarrond beschermde nesten** verbodsovertredingen uit de Wnb niet zijn uitgesloten bij het knooppunt N34-N391.*

Voor het Tracé Emmen West – Frieslandroute blijven de conclusies uit het rapport van Tauw (van Drunen. 2016) gehandhaafd. Het gaat hierbij om broedvogels tijdens het broedseizoen. Daarnaast bestaat er onduidelijkheid over eventuele aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten binnen dit tracé aangezien tabel 2.4 in het rapport van Tauw ontbreekt (van Drunen. 2016). Indien bomen worden gekapt bestaat de mogelijkheid dat onderzoek naar jaarrond beschermde nesten noodzakelijk is.

4.9 Ongewervelden

Voorkomen

De NDFP bevat in de nabijheid van het plangebied waarnemingen van bosparemoervlinder, kleine ijsvogelvlinder en kommavlinder. Daarnaast is bij ecologisch aandachtsgebied 1 sleedoorn aanwezig wat geschikt kan zijn voor sleedoornpage.

Habitat van de **bosparemoervlinder** bestaat uit grazige, kruidenrijke en zonnige plaatsen in bossen. Voorbeelden zijn beschutte graslanden, brede bospaden, bosranden, kapvlakten en open plaatsen in het bos. De vliegplaatsen zijn klein en slechts enkele jaren (op rijkere grond) tot ongeveer tien jaar (arme grond) geschikt. In een duurzame populatie zijn er telkens nieuwe vliegplaatsen beschikbaar, doordat

telkens nieuwe stukken bos worden gekapt (www.vlinderstichting.nl; 2017a). Geschikt habitat is binnen het plangebied afwezig en op ook op basis van recente verspreidingsgegevens kan worden uitgesloten dat de soort binnen het plangebied voorkomt.

Habitat van de **kleine ijsvogelvlinder** bestaat uit gevarieerde, vochtige gemengde bossen of loofbossen, zoals elzenbroekbos. De waardplanten (kamperfoelie) groeien doorgaans in de halfschaduw. De kleine ijsvogelvlinder is een mobiele vlinder, die bij warm weer over grote afstanden kan zwerven (www.vlinderstichting.nl, 2017b). Binnen de provincie Drenthe zijn geen populaties bekend en de waarnemingen van de soort betreffen zwerfende exemplaren.

De **kommavlinder** heeft een voorkeur voor open schraal grasland met een groot nectaraanbod. Vergrassing vormt een bedreiging voor de soort (www.vlinderstichting.nl; 2017c). Binnen het plangebied zijn geen populaties van de kommavlinder bekend. Daarnaast ontbreken schrale graslanden waardoor het voorkomen van de kommavlinder kan worden uitgesloten.

Sleedoornpage is gebonden aan sleedoornstruwelen, houtwallen en bosranden. Daarnaast is de soort afhankelijk van grote bomen, die gebruikt worden als ontmoetingsplek. De gebruikte sleedoorns moeten geregeld verjongd worden door begrazing of door ze regelmatig te snoeien (www.vlinderstichting.nl; 2017d). Tijdens het veldbezoek zijn geen eitjes van sleedoornpage waargenomen. Bovendien is er geen sprake van aaneengesloten sleedoornstruweel en zijn er geen waarnemingen van de soort binnen het plangebied. Het voorkomen van sleedoornpage wordt uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van beschermde ongewervelden. Ook is geen geschikt habitat (water, bloemrijke graslanden, eikenstobben, etc.) aangetroffen voor streng beschermde insecten en/of ongewervelden. Het voorkomen van beschermde ongewervelden is uitgesloten.

Effectbeoordeling

Beschermde ongewervelden komen binnen het gehele plangebied niet voor. Overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb t.a.v. ongewervelden zijn uitgesloten.

4.10 Conclusie en mitigatie

Voorkomende natuurwaarden - Tracé Emmen West Frieslandroute

Uit het onderzoek is gebleken dat er geen nieuw beschermde soorten voorkomen binnen het tracé Emmen West Frieslandroute. In het rapport van Tauw werd nader onderzoek aanbevolen voor kleine modderkruiper (van Drunen, 2016) indien sloten werden verlegd of gedempt. Voor deze vissoort is alleen de zorgplicht nog van toepassing onder de Wnb waardoor aanvullend onderzoek niet noodzakelijk is. Bij het dempen van een watergang wordt aanbevolen om het water één richting uit te drijven naar een naastliggende sloot, zodat aanwezige **vissen en amfibieën** kunnen ontsnappen. Indien dit niet mogelijk is worden vissen en amfibieën weggevangen en elders uitgezet.

Daarnaast werd aanvullend onderzoek aanbevolen indien grondverzet plaatsvindt bij agrarische bermsloten buiten het plangebied waar **rietorchis en brede orchis** kunnen groeien. Ook voor deze soorten geldt slechts de zorgplicht en is het zoveel mogelijk ontzien van groeiplaatsen voldoende.

Voor de overige soorten blijven de uitgangspunten en conclusies van het eerdere rapport gehandhaafd:

- Vleermuizen: Aanvullend onderzoek naar vleermuizen is noodzakelijk indien er bomen worden gekapt bij:
 - a) Bosje hmp 60.4
 - b) Watergang hmp 62
 - c) Kruising N34 – Slenerweg
 - d) Kruising N34 – N381

- Vleermuizen: Voorkomen van verstoring door verlichting. Uitstralende verlichting voorkomen in zowel de aanlegfase als de beoogde situatie. Vooral van belang bij de kruising met de Slenerweg en de watergang die de N34 kruist bij hmp 62.
- Broedvogels: mitigerende maatregelen worden later in deze paragraaf beschreven.
- Jaarrond beschermde nesten: Indien bomen worden gekapt is mogelijk aanvullend onderzoek naar jaarrond beschermde nesten noodzakelijk.

Voorkomende natuurwaarden - Knoopunt N34-N391

Mogelijk voorkomende beschermde soorten in of nabij het plangebied zijn:

- Grondgebonden zoogdieren: Het voorkomen van grote bosmuis, boomarter en eekhoorn is in de ecologische aandachtsgebieden 6 en 7 niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of deze soorten daadwerkelijk binnen het plangebied voorkomen en of er sprake is van verbodsovertredingen door de beoogde maatregelen.
- Vleermuizen: Het is mogelijk dat de bomen in de ecologische aandachtsgebieden 5 t/m 8 vleermuisverblijven bevatten. Nader onderzoek is noodzakelijk om verblijfplaatsen uit te kunnen sluiten. De overige aandachtsgebieden zijn geen essentieel foerageergebied en niet essentieel als vliegroute voor vleermuizen.
- Jaarrond beschermde vogelnesten: Het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van de sperwer, buizerd, havik, wespandief, boomvalk en ransuil zijn op voorhand niet uit te sluiten in de ecologische aandachtsgebieden 6 en 7. Nader onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of deze soorten daadwerkelijk binnen het plangebied voorkomen en of er sprake is van verbodsovertredingen door de beoogde maatregelen.
- broedvogels: er kunnen algemene vogels broeden in de bomen. Verstoring of vernietiging van nesten is mogelijk als er in het broedseizoen wordt gewerkt.

Overig beschermde soorten

Voor de overige beschermde soortgroepen zijn overtredingen van verbodsbepalingen uitgesloten.

Mitigatie

Broedvogels

Ontheffing voor verstoring van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het voorkomen van verstoring van broedende vogels noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels is te voorkomen door:

- buiten het broedseizoen te werken dat globaal loopt van 15 maart t/m 15 juli, *en/of*;
- te zorgen dat buiten de verstoringafstand van de broedgevallen gewerkt wordt, *en/of*;
- voorafgaand aan het broedseizoen het broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken (bijvoorbeeld oeverruigtes maaien, opgaande begroeiing/boschages verwijderen) en (gedurende het broedseizoen) te houden, *en/of*;
- de werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een – voor zover mogelijk – constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen kan worden. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” wordt bepaald. Vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken zijn niet “waterdicht”. Het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels.

De overige mitigerende maatregelen zijn afhankelijk van de vervolgonderzoeken naar beschermde soorten. Aanbevolen wordt om mitigerende maatregelen uit te werken in een ecologisch werkprotocol.

4.11 Vervolgonderzoeken

De natuurtoets heeft uitgewezen dat soortgericht onderzoek noodzakelijk is voor het knooppunt N34-N391. Uit deze onderzoeken zal duidelijk worden of een ontheffingsaanvraag, ecologisch werkprotocol of mitigatieplan noodzakelijk is.

4.11.1 Grondgebonden Zoogdieren

Door middel van soortgericht onderzoek moet nagegaan worden of vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn van grondgebonden zoogdieren.

Grote bosmuis

In de ecologische aandachtsgebieden 6 en 7 moet nader onderzoek worden verricht naar de grote bosmuis. De grote bosmuis kan door zijn nieuwsgierige aard makkelijk met een live-trap gevangen worden waarbij hij heel agressief en luidruchtig is. Waar de grote bosmuis voorkomt, is hij altijd als prooiest in braakballen van bosuil, kerkuil en ransuil te vinden. De bewoningssporen zijn makkelijk te vinden, maar niet altijd te onderscheiden van andere muizen. Loopsporten zijn moeilijk te vinden. De ultrasone geluiden die hij maakt zijn te horen met een bat detector (zoogdierveniging, 2017b).

Boommarter en Eekhoorn

Een aanvullend veldbezoek is noodzakelijk voor de aandachtsgebieden 6 en 7, waarbij nadrukkelijk wordt gelet op pootafdrukken, uitwerpselen en vraatsporen. Bij eventuele geschikte hollen kan een cameraval worden geplaatst. Voor de eekhoorn moet ook kritisch worden gekeken naar de aanwezigheid van nesten.

4.11.2 Vleermuizen

Door middel van soortgericht onderzoek -conform de eisen van bevoegd gezag uitgevoerd volgens het zogenoemde Vleermuisprotocol 2017 – moet nagegaan worden of vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn in de ecologische aandachtsgebieden 5 t/m 8. Een dergelijk onderzoek bestaat uit zes terreinbezoeken die uitgevoerd moeten worden in de periode april t/m oktober:

1. Kraamverblijf ronde 1 (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) 's avonds (15 mei tot 15 juli)
2. Kraamverblijf ronde 2 en zomerverblijf ronde 1 (gewone dwergvleermuis) 's ochtends (minimaal 30 dagen later en uiterlijk 15 juli)
3. Kraamverblijf ronde 3 (laatvlieger) 's avonds (min. 30 dagen na ronde 1 en uiterlijk 15 juli)
4. Zomerverblijf ronde 2 (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) en winterverblijf ronde 1 (gewone dwergvleermuis) 's avonds en middernacht (1 augustus tot 10 september, minimaal 20 dagen na zomerverblijfronde 1)
5. Paarverblijf ronde 1 (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) en winterverblijf ronde 2 (gewone dwergvleermuis) 's avonds en middernacht (15 augustus tot 10 september, minimaal 10 dagen na winterverblijfronde 1)
6. Paarverblijf ronde 2 (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) kan 's ochtends en 's avonds (minimaal 20 dagen paarverblijf ronde 1 en uiterlijk 30 september)

Wanneer vleermuizen worden vastgesteld, moeten vooraf mitigerende maatregelen worden gerealiseerd om een ontheffing te kunnen verkrijgen. Deze zijn uitgewerkt in verschillende op vleermuizen gerichte kennisdocumenten. Afhankelijk van het type verblijfplaats is sprake van een gewenningsperiode van circa 6 maanden. Het is daarom goed dergelijk onderzoek tijdig op te starten.

4.11.3 Jaarrond beschermde nesten

Door middel van soortgericht onderzoek -conform de eisen van bevoegd gezag uitgevoerd volgens het Soortenprotocol van het Netwerk van Groene Bureaus – moet nagegaan worden of jaarrond beschermde nesten van sperwer, buizerd, havik, wespindief, boomvalk en ransuil binnen de aandachtsgebieden 6 en 7 voorkomen. Het gaat om minimaal twee locatiebezoeken tussen maart – half mei met een tussenpoos van tien dagen.

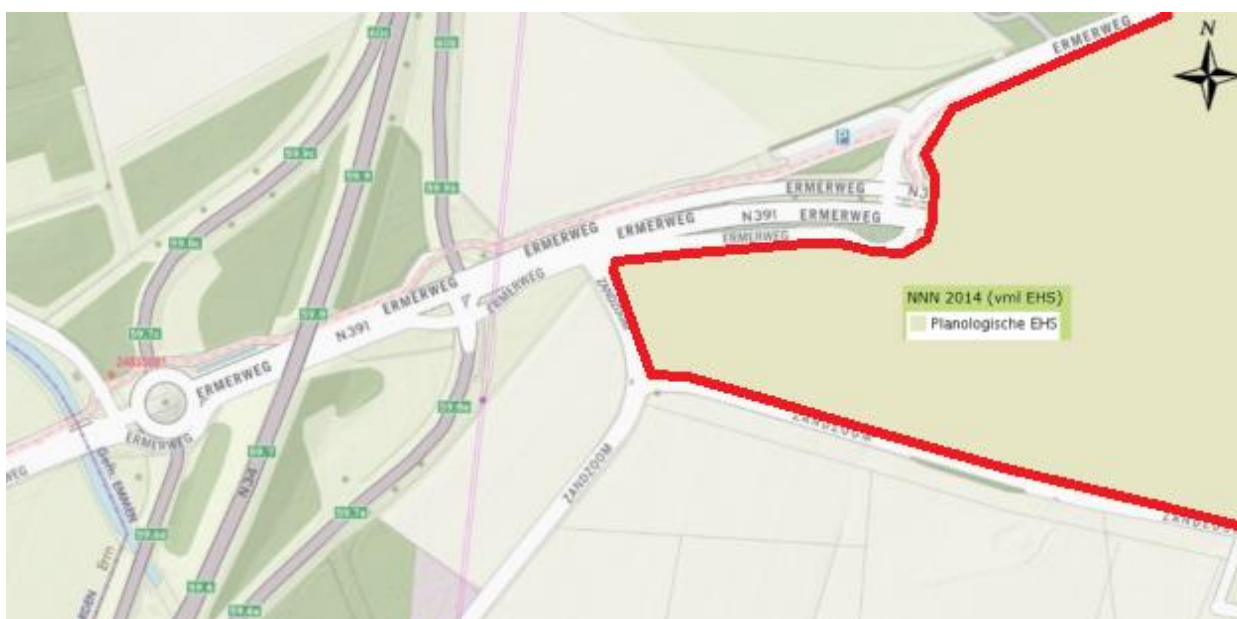
5 Beoordeling Natuurnetwerk Nederland (NNN)

5.1 Algemeen

Het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De NNN is de opvolger van de EHS. Het Rijk heeft het algemene NNN-beleid in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna Barro) vastgelegd. Op grond van artikel 2.10.2 Barro moeten provincies bij provinciale verordening (in dit geval een Structuurvisie) de NNN-gebieden aanwijzen en nauwkeurig begrenzen. Op grond van artikel 2.10.3 Barro moeten zij ook de wezenlijke kenmerken en waarden van die gebieden vastleggen. Daarnaast wijzen de provincies de natuurdoelen in de NNN aan. Elk NNN-gebied heeft een zogenaamd natuurdoel. Een natuurdoel beschrijft een bepaalde natuurkwaliteit en wordt gebruikt als een toetsbare doelstelling voor een natuurgebied.

5.2 Ligging van het plangebied t.o.v. NNN

In deze paragraaf wordt de ligging van het plangebied t.o.v. het NNN beschreven. Het Tracé Emmen West - Frieslandroute ligt buiten NNN en wordt in dit hoofdstuk verder buiten beschouwing gelaten. Aan de oostkant van het plangebied van Kruising N34 – N391 ligt het Noordbargerbos dat deel uitmaakt van NNN zie Figuur 5-1.



Figuur 5-1 NNN bij het plangebied tevens onderdeel van het Noordbargerbos, rode kader, (Bron NDFF, 2017)

In het natuurbeheerplan 2018 van de provincie Drenthe is het Noordbargerbos aangemerkt als natuurbeheertype 'Kruidenrijk en faunarijk grasland (N12.02)' en 'Droog bos met productie (N16.01)', zie Figuur 5-2.



Figuur 5-2 Natuurbeheertypen o.b.v. natuurbeheerkaart 2018. (bron: Geoportaal provincie Drenthe)

5.3 Effectbeoordeling

De nieuwe afrit van de N34 naar de rondweg Emmen loopt dwars door het NNN gebied, zie ook Bijlage 1. Bij het herinrichten van het knooppunt gaat permanent oppervlak verloren van het NNN. Nieuwe activiteiten in NNN zijn niet toegestaan voor zover deze de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN significant schaden. Het Rijk heeft voorbeelden opgesomd van ruimtelijke initiatieven die significante gevolgen kunnen hebben. Hieronder valt o.a. de aanleg van nieuwe infrastructuur of uitbreiding van bestaande infrastructuur.

5.4 Conclusie en vervolgstappen

Geconcludeerd mag worden dat significant negatief effecten niet kunnen worden uitgesloten als gevolg van de herinrichting van het knooppunt N34/N391.

Het voorgenomen plan kan alleen doorgang vinden indien:

- a) er sprake is van een groot maatschappelijk belang;
- b) er geen reële andere mogelijkheden zijn; en
- c) de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd waarbij;
 - i. de compensatie niet mag leiden tot een nettoverlies van areaal, samenhang en kwaliteit van de wezenlijke waarden en kenmerken; en
 - ii. de compensatie plaatsvindt:
 - in Natuurnetwerk Nederland wanneer deze gronden beleidsmatig niet zijn aangeduid als natuur, inclusief nieuwe natuur;
 - aansluitend aan of, als dat niet mogelijk is, nabij Natuurnetwerk Nederland;
 - door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden of fysieke compensatie op afstand van het gebied; of
 - op financiële wijze.

Een aanvullende onderzoek met onderbouwingsrapportage is noodzakelijk om de impact van negatieve effecten te bepalen. Daarnaast moeten onderstaande punten duidelijk worden gemaakt:

1. Maatschappelijk belang van de beoogde maatregelen
2. Beschrijving van mogelijke alternatieven.
3. Compensatie: Wanneer beoordeling van een voorgenomen ingreep leidt tot de conclusie dat deze significante negatieve effecten heeft, maar tóch doorgang moet vinden, is de initiatiefnemer verantwoordelijk voor realisatie van maatregelen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dit niet volstaat, de dan nog resterende effecten te compenseren. Per saldo moet het Natuurnetwerk Nederland er beter van worden.

Hierbij is in een vroeg stadium afstemming met het bevoegd gezag (provincie Drenthe) gewenst.

6 Bronvermelding

Literatuur

- Bekker. D. 2015. Verdringt de grote bosmuis de gewone bosmuis in zuidoost Groningen? Zoogdiervereniging.
- Kingma. H.J., Keizer. J.Y. 2016. Verdubbeling N34 Emmen West (N391) – Emmen (N381) Onderzoek stikstofdepositie, Goudappel Coffeng
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2000. Beschermingsplan Akkerplanten. Korensla (*Arnosaris minima*).
- Provincie Drenthe. 2014. Actualisatie Omgevingsvisie 2014.
- Provincie Drenthe. 2015. Provinciale Omgevingsverordening Drenthe.
- Provincie Drenthe. 2017. Natuurbeheerplan Drenthe, versie 2018
- Van Drunen. E., 2016. Quicksan verdubbeling N34 tracé Emmen West – Frieslandroute. Tauw

Websites

- NDDFF. 2017a. National Databank Flora en fauna. <https://ndff-ecogrid.nl/> Laatst bezocht 30 november 2017.
- <http://www.zoogdiervereniging.nl/veldspitsmuis-crocidura-leucodon>; 2017a Laatst bezocht 30 november 2017.
- <http://www.zoogdiervereniging.nl/grote-bosmuis-apodemus-flavicollis>; 2017b Laatst bezocht 30 november 2017.
- <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/?vlinder=1113>; 2017a Laatst bezocht op 25-10-2017
- <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/?vlinder=1083>; 2017b Laatst bezocht op 25-10-2017
- <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/?vlinder=1017>; 2017c geraadpleegd op 25-10-2017
- <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/?vlinder=1043>; 2017d geraadpleegd op 25-10-2017

Bijlage 1. Beoogde ontwikkeling Aansluiting N34/N391

